

felelősséget és további munkát. Különösen azokra érvényes ez, akik az érdekképviseletet különböző szinten elvállalták."

Hogy ezt a szellemi hagyatékot valóban felelősséggel vállalják, mi sem bizonyítja jobban, mint az a közel 50 előadó, aki a neves közéleti személyiség, az Európa-szerte ismert kisebbségpolitikus emlékére rendezett eddigi tanácskozásokon részt vett, köztük olyan neves személyiségek, mint Pomogáts Béla, Pozsgay Imre, Szabó Tibor, Tabajdi Csaba, Törzsök Erika Budapestről, Duray Miklós Pozsonyból -, Csubela Ferenc Szabadkáról, Gortvay Erzsébet és Brezovics László Ungvárról, Oplatka András Zürichből, Bárdi Nándor Solymárról, aztán Markó Béla, Frunda György és mellettük a mostani rendezvény jeles előadói - Kósáné Kovács Magda, Balázs Sándor, Balogh András, Törzsök Erika, Székely István, Komlós Attila, Pomogáts Béla, Grüber Károly, Lőrincz Csaba, Eckstein-Kovács Péter, Gönc László, Kelemen László, Jakab Sándor, Issekutz Sarolta, Halmos Sándor, akik a szombati egész napos tanácskozáson azt elemezték, mi lesz a helye és szerepe a kisebbségeknek ebben a régióban az integráció során, hogyan változik a kisebbségek státusa az Európai Unióban. Szó volt továbbá a nemzeti irodalom regionális és világirodalmi helyéről; az egyház és vallás szerepéről az ezredfordulón és Magyarország nemzetpolitikájának értékeléséről az euroatlanti integráció perspektívájából; a szlovéniai, a burgenlandi, horvátországi és kárpátaljai magyarok helyzetéről, jövőképéről, a magyarországi örmény kisebbség törekvéseiről, a mai magyarországi zsidó valóságról, végül pedig a cigányság sorsáról "Európa kapujában".

Varga Attila képviselő a kisebbségek Európájáról szólva az átmenetet érzékeltette a konfliktusok századából a megbékélés századába. "Hogy valósággá válik-e ez a túlzottan optimista kijelentés, vagy csak óhaj marad, az attól függ, hogy az integrálódó Európában a gazdasági, pénzügyi, jogi, intézményi problémákon túl a legalapvetőbb kérdés, az állam és a nemzet viszonya hogyan alakul, milyen értelmezést kap a XXI. században. /../"

Eltérő kultúrájú, nyelvű, történelmi emlékezettel rendelkező nemzeteket nem lehet, de legalábbis nem szabad uniformizálással valamilyen mesterséges egységbe tömöríteni. Strukturális egységet a közös jellemzők, a közös értékek és érdekek feltárásával, felmutatásával lehet elérni.

Európa eszméje, amennyiben ez többet jelent egy földrajzi megnevezésnél, megköveteli egy bizonyos kultúra védelmét. Mégpedig az emberi természetéről vallott felfogás, bizonyos történelmi emlékezet, kulturális teljesítmény és polgári életforma védelmét."

Benedek Ildikó

*****

Megemlékezés Jakabffy Elemér sírjánál

Hagyományteremtő szándékkal indult, és nyugodtan mondhatjuk, hogy mára ténylegesen hagyománnyá nemesült a *Jakabffy Elemérre* emlékező rendezvénysorozat, mint ahogyan az is, hogy ennek végén tiszteletteljes főhajtással állunk meg sírjánál és belsőnkben, lelkiünkben elcsendesedve emlékezzünk nagy elődünkre.

Jakabffy Elemér szellemisége révén bennünk, kapcsolatainkban, találkozásainkban, munkánkban, törekvéseinkben tovább él. Szerencsés lehetett az a nemzedék, amely kortársa volt, ismerhette személyesen, esetleg együtt dolgozhatott, gondolkodhatott Vele.

De szerencsésnek mondhatja magát az az utókor is, amelynek múltjában ilyen személyiség, ilyen maradandót alkotó életpálya előfordult. Jakabffy Elemér olyan szellemi örökséget hagyott reánk, amelyből erőt lehet meríteni jelen küzdelmeinkhez, tudást, kisebbségi sorsunkat vállaló politikai cselekvéshez, tartást, magabiztosságot és büszkeséget mindennapi életünkhöz. Igen, mindezt megadja nekünk ez a kimeríthetetlen szellemi hagyaték. És még valamit: a felelősséget. Jakabffy Elemér saját életével, munkásságával példát, további munkát

és felelősséget is hagyott reánk, különösen azokra, akik az érdekképviseletet különböző szinteken elvállalták.

Felelősséget nemzeti közösségünk sorsának további alakulásáért. Népéért végzett, sokszor önfeláldozó, néhol emberfeletti munkáját Ő egyben nagy felelősséggel is végezte.

Munkájának tartalma, mennyisége és minősége, emberi hozzáállása, felelősségérzete számunkra mérce, viszonyítási alap és rá gondolva mindig önvizsgálatot kell végeznünk, hogy mennyire vagyunk, leszünk képesek ezt a mércét legalább megközelíteni. Adjunk hálát azért, hogy volt és van egy Jakabffy Elemérünk.

Szatmárnémeti 2001. május 20.

Varga Attila

*****

Romániai Magyar Szó - 2001. május 21 (részlet)

"Magyarország nemzetpolitikája jelentős sikereket ért el az utóbbi időben. Az a tény, hogy nyíltan és kiszámíthatóan politizálunk, nem csak az EU tagállamai részéről hoz elismerést, de mind több megértésre talál a szomszédos országok többségi lakossága körében is, mind kevesebb gyanakvással fogadva, amikor a határon túli magyarság támogatása kerül szóba. Ehhez az is hozzájárul, hogy a határon túli magyarság képviselői mind aktívabban vesznek részt az adott ország gazdasági és társadalmi problémáinak megoldásában, s a többségi lakosság pártjainak partnereként ezt egyre hitelesebben teszik" - állapította meg *Lőrincz Csaba*, magyar külügyi helyettes államtitkár Szatmárnémetiben a *VI. Jakabffy Elemér Napok* alkalmából rendezett nemzetközi kisebbségjogi konferencián. /.../

A rendezvényen jelen volt és előadást tartott többek között Pomogáts Béla, a Magyar Írószövetség elnöke, Kósáné Kovács Magda országgyűlési képviselő, Komlós Attila, az Anyanyelvi Konferencia ügyvezető elnöke és több ismert hazai, illetve határon túli és anyaországi politikus, értelmiségi, érdekvédelmi szervezet vezetője. A rendezvény tanulságaira visszatérünk.

A Lugosi Hírmondó 2001 május 6. számában Bakk Miklós cikkében olvashatjuk a következő részletet:

Jakabffy Elemérnek fontos szerepe volt abban, hogy kibontakozhatott az OMP /Országos Magyar Párt - a szerk./ önálló külföldi - európai - politizálása: a nemzetközi kisebbségvédelmi munka. Az Európai Nemzetkisebbségek Kongresszusain (1925-1937) minden évben részt vettek az erdélyi magyar delegátusok, legtöbbször *Balogh Arthur* és *Jakabffy Elemér*. A kongresszusokon zajló elméleti vitákban a két legnagyobb európai nemzetkisebbség, a németek és a zsidók között a magyarok gyakorlatiasságukkal és a nemzeti szocializmussal szembeni elvi kiállásukkal nagy tekintélyre tettek szert. Az 1919-es, Románia által aláírt párizsi kisebbségvédelmi szerződés alapján az erdélyi magyarság képviselői 34 panaszt adtak be a *Népszövetség* titkárságához.

Az Országos Magyar Párt 1938-as feloszlata után /Jakabffy/ visszautasítja a Magyar Népközösség munkájában való részvételt és visszavonul a közéleti munkától. 1944-ben a Lugos közelében lévő zaguzsáni birtokán letartóztatják és Bukarestbe internálják. 1945-ben szabadon bocsátják, de a politikai életbe nem tér vissza (a Magyar Népi Szövetség vezetői felkeresik ugyan, de ő a velük való együttműködést is elutasítja).

1949-ben az állambiztonsági szervek arra kényszerítik, hogy elhagyja lakását, és a kényszerlakhelyül kijelölt Hátszegre telepedjen. Innen 1957-ben Szatmárnémetibe költözik, s

ott tölti el élete hátralevő éveit, miközben megírja emlékiratait. 1963. május 19-én hunyt el, sírja a szatmárnémeti hídon túli katolikus temetőben van.

Írói és tudományos munkássága szoros kapcsolatban áll közéleti-politikai tevékenységével. 1922 és 1942 között Lugoson szerkeszti és adja ki a *Magyar Kisebbséget*, amely a két világháború közötti korszak egyik legjelentősebb kisebbségpolitikai sajtóorgánuma volt. 1923-ban kiadja *Erdély statisztikája* című munkáját, amely számos korábbi adatot helyesbít; e közleményéért bírósági eljárást indítanak ellene. 1930-ban közreadja *Emlékezéseim Tisza István grófról* című írását. Több művet is megjelentet Krassó vármegye történetével és nemzetiségi viszonyaival kapcsolatosan: *Adatok Krassó vármegye múltjából* (1925), *Az 1790-91-iki magyar országgyűlés előzményei Krassó vármegyében* (1925), *Adatok az 1848 év eseményeihez Krassó vármegyében* (1931), *Krassó-Szörény vármegye története különös tekintettel a nemzetiségi kérdésre* (1940). 1939-ben Budapesten kiadják *A bánási magyarság húsz éve Romániában* című művét.

Jakabffy Elemér életművét az 1989-es fordulat után kezdték újra felfedezni.

A Kriterion Könyvkiadó Téka sorozata 1993-ban válogatást adott közre Jakabffy legfontosabb írásaiból *Nemzetiségpolitikai írások* címmel. Balázs Sándor kolozsvári egyetemi tanár *Lugosi üzenet* című kismonográfiája a Magyar Kisebbség jó húsz éves történetét mutatja be (a kötetet a szatmárnémeti Kölcsey Kör adta ki 1995-ben).

Elmondhatjuk: az életmű él, hat. 1993-ban az RMDSZ, a Szombati Szabó István Irodalmi Kör és az EMKE egy közös rendezvény keretében három nyelvű emléktáblát helyezett el szülőháza falán.

*****

Otthonról - haza

Wertán Zsolt: Emlékek a 2000. évi körutazásról 2. rész

Hori Etelka, a **gyerőmonostori** lelkész leánya a varrottasok készítését szorgalmazta. Az 1896-os Budapesti Millenniumi Kiállításon Erzsébet királyné vásárolt belőle, a főúri hölgyek követték példáját. A környék népességének a szép varrottasok divatja kenyeret jelent a mai napig. Itt forgatták Kós Károlyról *Az Országépítő* c. filmet. A munka két és fél hónapig tartott, a statisztákat a falu adta. *Kiss Tibor* ébren tarja a magyarságot, itt ő a világító fáklya.

Magyarvalkó (Valeni) ide már közel esik, de a rossz út miatt ajánlatosabb kerülővel, Kalota felől megközelíteni!

Magyarkapus (Capusu Mare).

Gyalu (Gilau). A helység kedvelt turista kiindulópont a Gyalui havasok gránit szurdokaiba, palakőzetű teraszaira és bérceire. Fűrésztelep, faforgalmazás.

A Kisszamoson több duzzasztott tó van. Kolozsvár már látszik. Mielőtt jobbra lekanyarodunk.

Magyarfenés (Vlaha). Egybenőtt Oláhfenéssel, román nevét tőle kapta. Méltóságteljes, vaskos tornyú, árpádkori kőtemplom, gyönyörű freskókkal. *Boldizsár Zeyk Imre* tanár úr, az itteni faluturizmus lelke, vár minket. *Csányi Éva* vendéglőjébe ismerősként térünk be.

2. nap. Nehézkesen vergődünk vissza a főútra, a keskeny bekötő úton a szembetűnő vegyes gulyák miatt: lovak, kecskék és bivalyok is vegyülnek a tehének közé.

Szászfenés (Floresti). A fene kutyát is jelentett. Itt királyi vadászok, kutyatartók is éltek. II. Rákóczi György itt vesztett 1660-ban csatát a szultán hadával szemben. A töröktől leégetett Bethlen kollégiumot Nagyenyedre helyezte át.

Kolozsvár (Cluj). Történelmi nevei: Zeugma - Ptolemajosznál, Napoca és Claudiopolis - a dákok, és római időkben, Clusvar - 1453-ban, Colusvar, Koloswar, Kintses Kolosvár - Misztótfalusinál, Clausenburg stb. Évszázadokig a magyar kultúra egyik központja.